

เอกสาร และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นเรื่องที่จำเป็นและน่าสนใจมาก สมาคมนิเทศ และพัฒนาหลักสูตรของสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. เขียนวัตถุประสงค์ไว้ให้ชัดเจนในเรื่องของการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม
2. ควรเป็นไปเพื่อให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง
3. ควรสอนให้นักเรียนรู้จักตนเองและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง
4. ควรสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5. ควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ควรยอมรับและจัดกิจกรรมที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
7. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรมนักเรียน
8. ควรถือว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
9. ควรมีอาคารสถานที่พอเหมาะในการจัดกิจกรรม
10. ควรมีครูที่ปรึกษากิจกรรมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ¹

---

¹George Manolakes, The Elementary School We Need.

ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ข้อเสนอแนะเหล่านี้จึงเป็นประโยชน์มาก ซึ่ง รีวิธ เพียร์ซ สตุลเกน และสมิธ (Reavis, Pierce, Stullken and Smith) เขียนไว้ในหนังสือเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาว่า สิ่งที่สำคัญควรคำนึงในเรื่องของการจัดกิจกรรมนักเรียน คือ

1. ทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการกำหนดโปรแกรมกิจกรรมให้มีเอกภาพ (unity) ได้
2. ทำอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนอย่างดี
3. ทำอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน¹

ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ฟิสก์ (Fisk) นักการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นผู้นำของชุมชน จึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประชาชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของโรงเรียนและเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียน โรงเรียนจึงต้องยอมรับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากชุมชนด้วยเช่นกัน ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยของสังคม มีหน้าที่รับใช้สังคมในการถ่ายทอดความรู้ และผลิตคนที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะพัฒนาสังคม ความเชื่อคือ ความร่วมมือที่ได้จากประชาชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องสร้างให้เกิดขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรจัดให้มีกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเฉพาะโรงเรียนในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งควรเป็น

---

¹William C. Reavis, Paul R. Pierce, Edward H. Stullken and Bertrand L. Smith, Administering The Elementary School (USA : Prentice - Hall, Inc., 1972), p. 189.

ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน¹

จะเห็นได้จากงานการวิจัยต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นในเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน งานวิจัยเรื่องกิจกรรมนักเรียนในระดับประถมศึกษา ในประเทศนั้น ยังไม่มีการวิจัยโดยเฉพาะ จะรวมอยู่ในงานวิจัยการบริหารการศึกษาของโรงเรียน ส่วนในต่างประเทศนั้น มีเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นงานวิจัยในระดับอื่นทั้งสิ้น เท่าที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ มีดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

พ.ศ. 2517 คุณิต บุญยากร ได้ทำการวิจัยเรื่องงานบริหารการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ประชากร 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารจำนวน 62 คน นักวิชาการ 205 คน และประชาชน 115 คน เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามบันทึกข้อมูลการสังเกตและสัมภาษณ์ ผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ปรากฏว่า ผู้บริหารให้ความเห็นว่า โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา โรงเรียนพยายามจัดบริการในด้านจัดหาอุปกรณ์การศึกษา การเกษตร และจัดบริการห้องสมุด ให้พอเพียงกับความต้องการ นักวิชาการมีความเห็นว่า โรงเรียนไม่มีโครงการที่แน่นอนทั้งกิจกรรมในระยะสั้น และระยะยาว ไม่มีการพัฒนาให้ดีขึ้น กิจกรรมที่จัดมีน้อย จึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นบ้าง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ควรจัดอบรมให้นักเรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบ และรักษาสัมปत्ติของส่วนรวมด้วย ผู้ปกครองไม่เห็นความเห็นในเรื่องนี้ ให้ถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

¹Robert S. Fisk, The Task of Educational Administration

(New York: Harper and Row, 1957), pp. 211 - 225.

กิจกรรมลูกเสืออนุภาซาค ควรมีส่วนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ชุมชนมากขึ้น ควรติดต่อกับส่วนราชการและชุมชน เพื่อขอความร่วมมือช่วยเหลือในด้านการศึกษาและเงิน¹

๔ ในปีเดียวกัน จันทราณี สงวนนาม ได้ทำการวิจัยเรื่องงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง โดยใช้ตัวอย่างประชากร คือ ผู้บริหารและนักวิชาการจาก 16 โรงเรียน ผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียน ปรากฏว่า มีการจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชุมชนค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยให้ความเห็นว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อชี้แจงนโยบายและการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง โรงเรียนควรร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชน และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าด้วย ควรจัดให้มีสถานนักเรียน เพื่อร่วมในการจัดกิจกรรมและดูแลนักเรียนร่วมกับคณะครู เป็นการปลูกฝังหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ควรจัดกิจกรรมนักเรียนให้มากเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างเสมอภาคกัน ควรจัดให้มีครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน เพื่อคอยให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน²

๕ พ.ศ. 2518 สมัคร หนูไฟโรจน์ ทำการวิจัยเรื่องงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคใต้ โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชนจาก 12 โรงเรียน โดยให้ตอบแบบ

¹ดุสิต บุญยากร, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

²จันทราณี สงวนนาม, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

สอบถาม ซึ่งปรากฏผลการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ดังนี้ ผู้บริหารเห็นว่า โรงเรียนได้จัดอุปกรณ์ไว้สนองความต้องการของเด็กมาก ฝึกให้เด็กทำงานเป็นหมู่คณะ ฝึกให้กล้าพูด กล้าทำ และแสดงความคิดโดยอิสระ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับผิดชอบเป็นผู้เริ่มกิจกรรม โดยฝึกให้เป็นผู้นำ และมีความคิดสร้างสรรค์ มีครูเป็นที่ปรึกษา นอกจากนั้นเสนอแนะว่า ควรมีการจัดนิทรรศการต่าง ๆ แข่งขันกีฬา มีประธานนักเรียน ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมไม่ตรงตามความต้องการของเด็ก ครูไม่มีความคิดริเริ่ม คอยฟังคำสั่งจากครูใหญ่ กิจกรรมมีส่วนช่วยชุมชนน้อยที่สุด สำหรับนักวิชาการมีความเห็นว่า ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ และมีการจัดกิจกรรมน้อย ซึ่งสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คิดต่อกับชุมชนน้อย ครูขาดประสบการณ์ ลูกเสือและอนุภาคไม่คอยมีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชน¹ >

๑ ผลการวิจัยนี้ตรงข้ามกับ สุบรรณ จันทร์คุณา ซึ่งได้วิจัยไว้ในปีเดียวกัน เรื่องงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ โดยใช้แบบสอบถาม สืบหาความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารและนักวิชาการ จาก 15 โรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนได้จัดทำอยู่ในระดับมาก และค่อนข้างได้ผลดี ปัญหาในการจัดมีน้อย และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้ตรงกับความต้องการของเด็ก และให้กิจกรรมมีส่วนสัมพันธ์กับชุมชนให้มาก เพื่อขอความร่วมมือช่วยเหลือ นอกจากนี้กิจกรรมควร เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด² >

¹สมิคร หนูไฟโรจน์, "งานบริหาร การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

²สุบรรณ จันทร์คุณา, "งานบริหาร การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

พ.ศ. 2519 จรินทร์ นาคศรีอารณ์ วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างประชากรคือฝ่ายบริหาร 52 คน อาจารย์ 226 คน จากโรงเรียนสาธิต 6 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือในการวิจัย ใช้แบบสำรวจ ฝ่ายบริหารและอาจารย์ 2 ชุด ผลการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนพบว่า โรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก แต่มีสิ่งที่ไม่ควรแก้ไขคือ ในด้านสิ่งพิมพ์สำหรับนักเรียนยังมีน้อย อาจเป็นเพราะงบประมาณจำกัด ผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำกันเองแบบประหยัด เช่น ทำเป็นเอกสารอัดสำเนา หรือหนังสือพิมพ์ติดป้ายประกาศ¹

ในปีเดียวกัน คง โภชบัณฑิต วิจัยเรื่องบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ตัวอย่างประชากรคือ ผู้บริหาร 112 คน นักวิชาการ 166 คน และประชาชน 240 คน รวมทั้งสิ้น 518 คน ใน 3 จังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบการศึกษาภาคสนาม (Field study) ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือและเทคนิคในการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดกิจกรรมน้อย แต่ได้พยายามส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางวิชาการและความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีโครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในระยะยาวไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ควรมีการฝึกอบรมการจัดกิจกรรมนักเรียน²

¹จรินทร์ นาคศรีอารณ์, "การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

²คอง โภชบัณฑิต, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

พ.ศ. 2520 บัญชา นภัชยเทพ วิจัยเรื่องงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคเหนือ โดยใช้ตัวอย่างประชากร คือ ผู้บริหาร 36 คน นักวิชาการ 163 คน ประชาชน 96 คน ส่วนเครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนปฏิบัติงานได้ผลดี ครูช่วยเหลือนักเรียนในการจัดกิจกรรมมากที่สุด ให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง แต่กิจกรรมยังจืดจาง ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรมให้มากขึ้น โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากที่สุด และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ควรมีการประชุมกับผู้ปกครองและชุมชน¹

งานวิจัยในต่างประเทศ

ค.ศ. 1969 รุท มาร์ค (Ruth Marx) ได้ทดลองจัดโปรแกรมกิจกรรมในภาคฤดูร้อนสำหรับเด็ก โดยจัดโครงสร้างโปรแกรมกิจกรรมอย่างง่าย ๆ โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกิจกรรมหลัก ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ให้นักเรียนชั้นมัธยมเป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็ก ๆ และจัดดำเนินงานไปตามโปรแกรม โดยขอความช่วยเหลือในด้านการเงินจากผู้ปกครองและครูแห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก เงินส่วนใหญ่ใช้ไปในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เช่น สี และกระดาษ นอกจากนี้ยังใช้ในโปรแกรมกิจกรรมพิเศษ เช่น การทัศนจำรวายน้ำและการออกกำลังกาย เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมาจากโรงเรียนต่าง ๆ กัน รวมได้ 56 คน อายุ 5 - 14 ปี ปรากฏว่า เด็กทุกคนได้รับความสนุกสนานมาก มีความเป็นอิสระ สิ่งที่เด็กชอบมากที่สุดคือ ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และจากสภาพความเป็นจริง เมื่อพบกับปัญหา

¹ บัญชา นภัชยเทพ, "งานบริหาร การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

เขาได้เรียนรู้วิธีที่จะแก้ไขปัญหานั้น โดยใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ การอยู่อาศัยพักแรม เป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนสนุกสนามั่นเ็น ได้รับความรู้และคำแนะนำอย่างดี สรุปได้ว่า การทดลองการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในภาคฤดูร้อนนี้ นับว่าได้ผลอย่างดียิ่ง เป็นกิจกรรมที่มีค่าสำหรับเด็กมาก และยังสามารถประโยชน์กับนักเรียนมัธยมที่เป็นผู้ดูแลด้วย เพราะได้ฝึกการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ได้พบปัญหาและข้อผิดพลาดเพื่อที่จะได้ปรับปรุงในการจัดครั้งต่อไป ผู้ทดลองได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดหาสิ่งแวดล้อมที่ดีและเป็นอิสระให้กับเด็กในการจัดกิจกรรมประเภทนี้ ควรให้เวลาเด็กในการทำกิจกรรมให้มากและทำกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน¹

ในปี ค.ศ. 1973 รอดสัน (Harve E. Rawson) ก็ได้จัดกิจกรรมภาคฤดูร้อนขึ้นเหมือนกัน แต่เป็นการอยู่อาศัยพักแรมในสถานที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เด็กที่เรียนอ่อนเพราะเบื่อหน่ายบทเรียน มีความรู้สึกและพฤติกรรมต่อโรงเรียนดีขึ้น รอดสันได้จัดกิจกรรมให้แปลกออกไป แต่มีคุณค่าเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องการ การจัดกิจกรรมนี้ได้รับความร่วมมือจาก Englishton Park ซึ่งเป็นศูนย์ฝึกกิจกรรมนอกโรงเรียนสำหรับเด็ก ได้มีการทดลองจัดโปรแกรมกิจกรรมต่าง ๆ ในปี 1970 แล้วปรากฏว่าได้ผลดีมาก สถานที่แห่งนี้มีอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อม กิจกรรมทุกอย่างสามารถจัดขึ้นได้ทันที แกะค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง รอดสันได้จัดให้เด็ก ๆ เหล่านี้ได้รับการฝึกกิจกรรมที่เด็กชอบทุกอย่าง และเป็นอิสระ โดยใช้เวลา 3 สัปดาห์ เมื่อเด็กกลับสู่โรงเรียนแล้วปรากฏว่า มีความสามารถในการเรียนและมีพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้น จึงนับว่า การจัดกิจกรรมในภาคฤดูร้อนนี้ ได้ผลอย่างดียิ่ง เพราะเด็กจะโตขึ้นเป็น

¹Ruth Marx, "Summer Experience," The Elementary School Journal 69(May 1969) : 402-407.

มนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีภาคอสังกม¹

ค.ศ. 1973 กิลมอร์ (G. Gilmore) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการกลุ่มในการศึกษาการละคร โดยใช้นักเรียนชั้นประถมศึกษาอายุ 7 ปี จำนวน 15 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ใน 2 กลุ่มแรก ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างจากการประเมินผลทางสติปัญญา อีกกลุ่มหนึ่ง สุ่มมาจากชั้นเรียนธรรมดา ให้แต่ละกลุ่มร่วมกิจกรรมการแสดงละครด้วยกัน ให้เวลา 10 นาที พฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน ได้บันทึกไว้โดยระบบการวิเคราะห์พฤติกรรมกลุ่มย่อยแบบเบสส์ ผลปรากฏว่ากิจกรรมการแสดงละครและกระบวนการกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน กิจกรรมการแสดงละครภายในกระบวนการกลุ่ม และผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกัน กระบวนการกลุ่มเป็นตัวแปรที่ทำให้กิจกรรมเกิดผลสัมฤทธิ์ และกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มแรก จะให้ผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมดีกว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มหลัง²

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยต่าง ๆ ล้วนแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนทั้งสิ้น สิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ การจัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์กับชุมชน เพราะเห็นว่าชุมชนนั้นสามารถช่วยเมื่อการจัดกิจกรรมนักเรียนไปประสบผลสำเร็จได้ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ซึ่งใช้เป็นคู่มือในการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไปได้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

¹Harve E. Rawson, "Academic Remediation and Behavior Modification in a Summer - School Camp," The Elementary School Journal 74 (October 1973) : 34 - 43.

²G. Gilmore, "Group Process in Educational Drama," Educational Review 25 (February 1973) : 106 - 111.